

ALFABET
tradycji
BISKUPIŹNA



GRAJCIE
DUDKI,
A WESOTO!



Namaluj kolorowe
kwiaty
na fartuchu.

Biskupianki noszą wyjątkowe nakrycia głowy. Ta Biskupianka ma na głowie upiętą z tiulu **kopkę**. Wokół kopki widzimy podobny do kołnierza, sztywny, haftowany **okap**. Kołnierz nazywany jest **kryzikiem**. Żeby kopka nie spadła z głowy, mocuje się ją za pomocą wstążki z wielką kokardą.



Pokoloruj pola oznaczone „+”
na żółto, a „•” na czarno.

Na Biskupim w świąteczne dni kobiety zakładały różne nakrycia głowy. Jednym z nich była **buda** – uroczyste przybranie głowy, sięgające nawet do 30 cm wysokości. Jest to usztywniona, specjalnie złożona chusta nałożona na kopkę.



Dokończ budy.

Na wesele czy inne wyjątkowe uroczystości gospodynie zakładały **klapice**, które uważane były za niezwykle eleganckie. Klapica również ma **okap**, a z tyłu przyczepione są piękne wstążki w kwieciste wzory.

*Kto ubrał klapice?
Marysij twarz i kwieciste wzory na wstęgach.*



Wiwat to najbardziej znany wielkopolski taniec tradycyjny. Pary tańczące wiwata najpierw przesuwają się po kole drobnymi krokami, a następnie, w drugiej części, szybko wirują. To właśnie ten taniec rozpoczynał na Biskupim każdej zabawę taneczną. Czy widzisz, co trzyma mężczyzna w ręce? To **bat weselny** – mężczyźni strzelali nim w powietrze, radośnie przy tym tupiąc i klaskając – w ten sposób zachęcali wszystkich do tańca i zabawy.

Dorysuj pary tańczące wiwata.



Wiwaty gra kapela składająca się z dwóch **groczy**, czyli muzyków – jeden gra na **dudach**, a drugi na **skrzypcach podwiązanych**. Na szyjce skrzypiec zawiazuje się nitkę, żeby dobrze brzmiały z dudami. Dzięki temu instrument brzmi wyżej. Taki zabieg, zwany „podwiązaniem” skrzypiec, spotykany jest tylko w Wielkopolsce! Na zdjęciu widzimy wybitnych groczy – byli nimi Antoni Maleszka (dudy) oraz Antoni Bzdęga (skrzypce).



BISKUPIZNA

Biskupizna to mikroregion etnograficzny w południowo-zachodniej Wielkopolsce, złożony z dwunastu miejscowości w okolicy Krobi.

Nazwa Biskupizna wywodzi się stąd, że ziemie te od średniowiecza aż do rozbiorów stanowiły własność biskupów poznańskich. Wpłynęło to na wykształcenie się odrębnych zwyczajów i cech etnograficznych podregionu.

Do najważniejszych przejawów dziedzictwa kulturowego należą tu charakterystyczne stroje, gwara, swoiste instrumentarium (dudy i skrzypce podwiązane) oraz śpiew, tańce i obrzędy. Tradycje kulturowe Biskupizny zostały w 2016 roku wpisane na Krajową Listę Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO.

ALFABET tradycji

to cykl interaktywnych spotkań edukacyjnych, w trakcie których dzieci poznają kulturę wybranych subregionów Wielkopolski: muzykę instrumentalną, śpiew, taniec, instrumenty muzyczne, zwyczaje i obrzędy. Spotkania, przygotowane w oparciu o autorskie scenariusze, prowadzone są przez animatorów oraz muzyków, zajmujących się tradycjami wybranych podregionów. Celem programu jest zapoznanie dzieci ze specyfiką kultury tradycyjnej Wielkopolski, jak również edukowanie dzieci do uczestniczenia w kulturze tradycyjnej jako polskim dziedzictwie kulturowym.



Nowy Tomyl 2018

Tekst
Karolina Ociepa, Joanna Szaflik

Opracowanie graficzne
Anna Kaźmierak

Wykorzystano fotografie ze zbiorów

Gminnego Centrum Kultury i Rekreacji
im. Jana z Domachowa Bzdegi w Krobi

Publikacja jest udostępniona na licencji
Creative Commons Uznanie Autorstwa 4.0 Polska
[CC-BY 4.0 Polska].

Organizator



MIEJSKA I POWIATOWA
BIBLIOTEKA PUBLICZNA
W NOWYM TOMYŚLU

Partner



mozaika
EDUKACJA / ANIMACJA / KREACJA

Dofinansowano ze środków
Muzeum Historii Polski w Warszawie
w ramach Programu „Patriotyzm Jutra”



PA
TRIO
TYZM
JUTRA

ALFABET
tradycji

BISKUPIŃNA



Kopka, czyli kobiece nakrycie głowy, jest bardzo ważnym elementem tradycyjnego stroju biskupińskiego. Kiedyś wszystkie Biskupińki miały swoje kopki. Były one wykonywane przez panie zwane **kopczorkami**. Żeby zrobić kopkę, należy najpierw pięknie wyhaftować okap, potem wykrochmalić tiulowe wstążki, a ostatecznie ułożyć je i zszyć.

Jest to trudna i czasochłonna praca. Biskupińki nosiły również haftowane fartuchy oraz sznury czerwonych koralików, które były tak ważne, że noszono je zarówno do strojów odświętnych, jak i codziennych. Czy wiecie, że każdy **spódnik**, czyli spódnica biskupińska, ma 77 fałd? Dzięki temu Biskupińki tak pięknie wyglądają, tańcząc wiwata.